

UNIVERZITET CRNE GORE
ETIČKI ODBOR
U Podgorici, 19. novembra 2021. godine

Crna Gora
UNIVERZITET CRNE GORE
Broj 01/12-2165/10
Podgorica, 19. 11. 2021 god.

Na osnovu člana 27 stav 3 Etičkog kodeksa (Bilten UCG, br. 467/19), Vijeće Etičkog odbora Univerziteta Crne Gore u sastavu: doc. dr Božidar Popović, prof. dr Miroslav Doderović i Sekule Raičević, rješavajući u predmetu protiv optuženog dr Duška Bjelice, redovnog profesora Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje Univerziteta Crne Gore, zbog kršenja Etičkog kodeksa Univerziteta Crne Gore, postupajući po Prijedlogu za pokretanje postupka pred Etičkim odborom Univerziteta Crne Gore, br. 01/12-2165/1 od 07.07.2021. godine, koji je Etičkom odboru podnijela NVO „Centar za građansko obrazovanje”, nakon rasprave održane 29.10.2021. godine, na kojoj su prisustvovali stranke u postupku za NVO CGO, punomoćnik, Snežana Kaluđerović, prof. dr Duško Bjelica i svjedoci, Milena Mitrović, Gorica Zorić, Dragan Baćović, Pavle Malović, Bojan Mašanović i Jovan Gardašević, donijelo je

RJEŠENJE

1. Dr Duško Bjelica, redovni profesor Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje Univerziteta Crne Gore

ODGOVORAN JE

Što je:

U periodu od 13.11.2019. do 03.02.2020. godine, djelovao zloupotrebom pozicije autoriteta u cilju stvaranja povlašćene pozicije pojedinca, na štetu profesionalnih kriterijuma i posredno iskorišćavao studente, na način što je tražio od studenata da u svojim radovima obavezno citiraju profesora Bjelicu, sve u cilju sticanja lične koristi za obezbjeđivanje većeg broja citata, a za koji se, na Univerzitetu Crne Gore, isplaćivala posebna naknada,

- čime je prekršio stav 5 Osnovnih odredbi (*Prihvatajući etička načela, akademsko i drugo osoblje se obavezuje da će ih dosljedno poštovati uvijek i isključivo u interesu Univerziteta Crne, svoga ugleda i dostojanstva, kao i studenata i svih ostalih lica sa kojima saraduju*), član 1 stav 2 (*Akademsko osoblje je dužno da podstiče ostvarivanje izvrsnosti kao zajedničkog dobra univerzitetske i društvene zajednice u cjelini*), član 1 stav 4 (*Pripadnici univerzitetske zajednice treba da budu vođeni principima slobode naučnog i umjetničkog stvaralaštva u duhu odgovornog, objektivnog i poštenog traganja za istinom, te sticanja i prenošenja znanja*), član 1 stav 5 [*Neprihvatljiva je bilo koja vrsta djelovanja (lobiranje, zloupotreba pozicije autoriteta i sl.) u cilju stvaranja povlašćene pozicije pojedinaca ili grupe na štetu profesionalnih kriterijuma*], član 1 stav 6 (*Neprihvatljive su pojave i ponašanja u okviru univerzitetske zajednice, u nastavi i profesionalnom radu: korupcija, diskriminacija, uznemiravanje, sukob interesa,*

neloyalnost, neodgovornost itd.), član 1 stav 9 (Akademske osoblje se ponaša po načelima akademske slobode, etičke i intelektualne odgovornosti, njeguje vrijednosti raznovrsnog mišljenja, sistematske sumnje i lične inicijative), član 1 stav 11 (Profesionalnoj slobodi je imanentna dužnost akademskih građana da unapređuju sopstvena znanja i vlastite kompetencije, razvijaju i podstiču kritičku misao, uzdižu akademske slobode i slobodu duha, pravično koriste, šire i prenose znanja i u svakom drugom pogledu ispoljavaju intelektualno poštenje), član 1 stav 13 (Akademske osoblje ima posebnu dužnost da promoviše uslove slobodnog duha i da dalje širi javnosti pojam akademske slobode), član 1 stav 14 (Akademske osoblje dužno je čuvati slobodu naučno-istraživačkog i nastavnog rada i štiti čast svog poziva i ne smije zloupotrebljavati autoritet svoje profesije radi ostvarivanja ličnih interesa ili u političke svrhe), člana 1 stav 16 (Akademske osoblje dužno je da promoviše humanističke principe i ljudska prava, razvija intelektualne vještine, podržava razvoj tolerancije i otvorenosti i podstiče profesionalnu radoznalost. Javni interes ne smije biti ugrožen ili kompromitovan pojedinačnim ličnim interesom), član 2 stav 1 (Pravo je studenata da uživaju punu ljudsku i intelektualnu slobodu), člana 2 stav 5 (Akademske i drugo osoblje je dužno da poštuje dostojanstvo studenata), član 2 stav 18 (Akademske osoblje ne smije posredno ili neposredno iskorišćavati, zloupotrebljavati, ucjenjivati i diskriminisati studente, niti se prema njima ponašati na nedoličan ili drugi način koji vrijeđa njihovo dostojanstvo), član 3 stav 5 (Akademske osoblje dužno je poštovati lično i profesionalno dostojanstvo svih zaposlenih na Univerzitetu), član 3 stav 6 (Akademske osoblje dužno je da poštuje i brani stvaralačku slobodu saradnika), i član 5 stav 3 (Temeljne vrijednosti za koje se Univerzitet zalaže su: poštenje, akademska sloboda i odgovornost, izvrsnost, međusobno uvažavanje i ljudsko dostojanstvo, odgovornost ustanove i univerzitetskih jedinica) Etičkog kodeksa, zbog čega mu na osnovu odredbi člana 12 i člana 17 Etičkog kodeksa, Vijeće Etičkog odbora izriče

**JAVNU OSUDU,
SA OBJAVLJIVANJEM U „BILTENU UNIVERZITETA CRNE GORE”**

Objasnenje

Dana 07.07.2021. godine NVO Centar za građansko obrazovanje podnijela je Inicijativu za preispitivanje etičkog rada i postupanja profesora Duška Bjelice, br. 01/12-2165/1 od 07.07.2021. godine, zbog toga što su, kako se u inicijativi navodi, prof. dr Duško Bjelica, redovni profesor Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje Univerziteta Crne Gore i njegovi saradnici tražili, na ucjenjivački i neakademski način, od studenata da u svojim radovima obavezno citiraju prof. dr Bjelicu, sa ciljem da on stekne ličnu korist, obezbjeđenjem većeg broja citata, a za koji se na

Univerzitetu Crne Gore isplaćivala posebna naknada. U prilogu inicijative su dostavili reprodukciju prepiske između prof. dr Bjelice, njegovih saradnika i studenata.

Prijedlog je, u skladu sa članom 22 Etičkog kodeksa, dostavljen prof. dr Dušku Bjelici, i on se u vezi sa njim izjasnio aktom, br. 01/12-2165/2-1 od 23.09.2021. godine. U Izjašnjenju je u bitnom naveo da je Etički odbor prilikom odlučivanja o pokretanju postupka za utvrđivanje kršenja akademskog integriteta pogrešno primijenio pravila postupka. Smatrao je da je NVO CGO podnijela Predlog za utvrđivanje kršenja akademskog integriteta, br. 01/12-2165 od 02.07.2021. godine, koji je bio neuređan, budući da je podniet nepotpisan i neovjeren pečatom podnosioca Predloga. Stoga, prema mišljenju prof. dr Bjelice, nepotpisan predlog nije trebalo uzeti u razmatranje, shodno članu 20 stav 3 Etičkog kodeksa, pa je Odbor pogrešno donio odluku da se postupak nastavi po Predlogu br. 01/12-2165/1 od 07.07.2021. godine, kao dopunom predloga. Pored toga, tvrdio je da se u svom radu pridržava principa slobode naučnog i umjetničkog stvaralaštva; da nije prekršio profesionalne kriterijume; da nema dokaza o korupciji, diskriminaciji, uznemiravanju, sukobu interesa, nelojalnosti; neodgovornosti; uslovljavanja i ucjenjivanja studenata, materijalnih i drugih iznuda, posrednog, neposrednog iskorišćavanja i zloupotrebe, ucjene i diskriminacije studenata u njegovom radu, niti da se prema njima ponašao na nedoličan ili drugi način koji vrijeđa njihovo dostojanstvo; da nema dokaza da je bilo povrede Etičkog kodeksa u vezi sa radnim odnosom. Tvrdio je da je obaveza naučnika da se pored svojih istraživanja bavi i dotadašnjim istraživanjima iz svoje i srodnih naučnih oblasti, a da studenti moraju da se osposobe da ovladaju metodologijom pisanja naučnog rada. Naveo je da iz reprodukcije prepiske može da se vidi da su studenti dobijali uputstva na koji način da izrađuju radove i ispravljaju greške odnosno literaturu iz koje mogu da nauče o sadržini i formi radova. Uz to, tvrdio je da su sugestije o literaturi izvučene iz konteksta, koji se odnosio na sugestije o načinu izrade radova i potrebne literature iz koje studenti mogu da nauče o predmetu njihovog zadatka. Da mu je sama studentkinja Milena Mitrović tražila da joj predloži literaturu koja se odnosi na uvod i prethodna istraživanja, o čemu je priložio elektronsku poruku koju mu je studentkinja uputila 22. marta 2020. godine. Smatrao je da za nagrađivanje po Pravilniku o postupku, uslovima vrednovanja i načinu nagrađivanja zaposlenih za poseban doprinos razvoju i međunarodnom pozicioniranju Univerziteta Crne Gore, nijesu relevantni radovi objavljeni na platformi „Google Scholar”, jer se za radove objavljene na toj platformi ne stiče pravo na naknadu u skladu sa odredbama tog Pravilnika, i zato što je u pitanju baza podataka u koju se sakupljaju podaci bez bilo kakve evaluacije. Osporio je kredibilitet Milene Mitrović i Gorice Zorić, učesnica u postupku, tvrdeći da se protiv njih na Fakultetu vodio postupak zbog toga što su na kolokvijumu iz predmeta Teorija mjerenja u kineziologiji na doktorskim studijama predale isti rad, što su imenovane priznale organima Fakulteta izjavama, br. 3286 i 3288 od 27.12.2021. godine. Organi Fakulteta su zastali sa postupkom nakon što su se studentkinje izvinile, a on nije nastojao da se postupak nastavi, što ukazuje na okolnost da on nije imao ništa protiv studentkinja. Štaviše, kako navodi, nakon toga, Odlukom Komisije za doktorske studije, br. 876 od 16.04.2021. godine, određen je na Zahtjev Milene Mitrović, br. 868 od 15.04.2020. godine, za

njenog mentora. Priložio je i drugu dokumentaciju iz koje, kako je naveo, može da se utvrdi da je profesionalno, blagonaklono i blagovremeno postupao u proceduri ocjene teme za njen magistarski i doktorski rad. Takođe, radi prijave na Konkurs za finansiranje doktorskih studija dao joj je pisanu preporuku br. 1825 od 15.09.2020. godine. Zbog navedenih razloga smatrao je da je nesumnjivo da su navodi podnosioca neosnovani, pa je predložio da se Predlog odbije kao neosnovan.

Vijeće je razmotrilo tvrdnju prof. dr Duška Bjelice da je Etički odbor prekršio pravila postupka, jer nije trebalo da razmatra Predlog za utvrđivanje kršenja akademskog integriteta, br. 01/12-2165 od 02.07.2021. godine, koji je, prema njegovom mišljenju bio neuredan, budući da je podniet nepotpisan i neovjeren pečatom podnosioca Predloga. Iz izreke Odluke o određivanju vijeća, br. 01/12-2165/1-1 od 19.07.2021. godine, kojom se formalno otpočinje postupak pred Etičkim odborom, utvrđuje se da je Vijeće određeno za postupak po Prijedlogu za kršenje akademskog integriteta br. 01/12-2165/1 od 07.07.2021. godine, inoviranog podneska NVO CGO, potpisanog i pečatiranog. Zbog toga je taj navod ocijenjen kao neosnovan i Vijeće je nastavilo sa postupkom.

Nakon toga, a u skladu sa članom 22 stav 2 Etičkog kodeksa, zakazana je rasprava na koju su pozvani predlagač, lice protiv koga je pokrenut postupak i svjedoci. Zapisnik sa rasprave potpisali su u određenom roku punomoćnik predlagača, Snežana Kaluđerović, i svjedoci: Milena Mitrović, Gorica Zorić, Dragan Baćović, Pavle Malović (koji je iskazao primjedbe na zapisnik), Bojan Mašanović i Jovan Gardašević. Lice protiv koga je pokrenut postupak, prof. dr Duško Bjelica, iskazao je primjedbe na zapisnik i isti nije potpisao.

Vijeće Etičkog odbora je na raspravi neposredno saslušalo stranke i svjedoke.

Punomoćnik predlagača, Snežana Kaluđerović, u bitnom je kazala da Centar za građansko obrazovanje nema ništa da doda u odnosu na Prijedlog i da ostaju pri svemu kako je navedeno u tom aktu.

Prof. dr Duško Bjelica je u bitnom istakao da ostaje pri navodima koje je izložio u izjašnjenju. Ukazao je na to da ga je studentkinja, Milena Mitrović, tražila za mentora, da je sama tražila da joj predloži literaturu. Okolnost – da su ga studenti citirali, nije mogla da utiče na to da li će dobiti nagradu, već da je citiranje u domaćim i seminarskim radovima služilo tome da studenti nauče da slože radove po APA standardu, naprave sažetak i postavu rad na „Research Gate” platformu, a kada zadatak završe – da ga obrišu. Tvrdio je da su doc. dr Jovan Gardašević i doc. dr Bojan Mašanović postupali u dogovoru sa njim u cilju, ne da bi tražili da se prof. dr Duško Bjelica citira, već da poduče studente kako se pišu radovi po APA standardu. Studenti su morali da ga citiraju kada su pripremali radove uz pomoć njegove literature i materijala. Tvrdio je da je

jedan od osnivača sportskih nauka u Crnoj Gori, da je počeo objavljivanje radova od 1982. godine, te da, kad su u pitanju sportski trening, tjelesna masa, gojaznost, raspon ruku, visina, studenti nemaju drugog izvora osim radova njegovih i njegovih kolega. Izjavio je da su studenti bili uslovljavani da ga citiraju onda kada se rad odnosio na opus njegovog, i rada njegovih kolega, jer je smatrao da je to pokazivalo da su studenti pročitali i naučili ono što citiraju. Nije manje cijenio radove koji nijesu sadržali reference iz njegove literature, međutim, smatrao je da najbolji radovi iz antropometrije i sportskog treninga moraju da sadrže njegovu literaturu zato što je on eminentan autoritet iz te oblasti. Tvrdio je da nikad nije koristio ničiji, pa ni studentski rad, kako bi uvećao sopstvenu citiranost, niti je ostvario materijalnu korist na račun studentskih radova, ni koristio studentske radove. Sadržaje poruka upućenih elektronskom poštom, koji su otkucani u potpunosti velikim slovima, obrazložio je time što praktikuje da piše na taj način kada ne može da se posluži naočarima. Iako se broj citata na platformi „Google Scholar” navodi u obrazloženju Odluke rektora, br. 01-3767/1-1 od 12.12.2019. godine, kao jedan od kriterijuma na osnovu kojeg mu je dodijeljena nagrada koja se sastojala od Plakete i jednokratne novčane nagrade u vrijednosti dvadeset obračunskih vrijednosti koeficijenta za poseban doprinos razvoju, a posebno međunarodnom pozicioniranju Univerziteta Crne Gore, prof. dr Duško Bjelica je smatrao da broj citata na toj platformi nije od suštinske važnosti za navedenu odluku. Tvrdio je da je na donošenje te odluke uticala okolnost da je imao najviše radova na „SCI” listi, u bazi „SCOPUS”, a vidljivost Univerziteta Crne Gore je povećao jer je jedan od dva naučnika iz ovog dijela Evrope, koji ima objavljena tri rada u časopisu „Lancet” i jedan rad u časopisu „Nature”, kao i da nema drugog naučnika u ovom dijelu Evrope koji ima objavljene radove u oba časopisa i da je zbog toga dobio nagradu. Kazao je da njegov nalog sa „Google Scholar” platforme nije izbrisao, već privremeno uklonio. Tvrdio je da od više hiljada autora koji su ga citirali, na osnovu čega je dobio nagradu, ni jedan od njih nije student Univerziteta Crne Gore. Naglasio je da nikakvu korist sebi nije pribavio, u odnosu na bilo kog drugog profesora koji je po tom osnovu nagrađivan. Na osnovu svega što je iznijeto na ročištu, smatrao je da su navodi u Predlogu za utvrđivanje kršenja akademskog integriteta neosnovani, te da je u svom radu postupao u skladu sa Etičkim kodeksom Univerziteta Crne Gore i predložio da Etički odbor donese odluku kojom će Predlog za utvrđivanje kršenja akademskog integriteta odbiti kao neosnovan.

Svjedok Milena Mitrović je u bitnom istakla da je prof. dr Duško Bjelica tražio da bude citiran, da su radovi na kojima to nije učinjeno vraćani na doradu i da su zadaci uticali na ocjenu. Tvrdila je da se sporni domaći zadatak ne nalazi u ECTS katalogu za predmet Teorija mjerenja iz kineziologije, već se odnosi na knjigu prof. dr Bjelice. Kada je prvi put upozorena da citira prof. dr Bjelicu, na svakom narednom zadatku je to činila. Izabrala je prof. dr Bjelicu za mentora, jer je bio na raspolaganju u to vrijeme. Imala je osjećaj da su uputstva koja su dobijali imperativnog karaktera – da su naredbe. Kazala je da studenti nijesu brisali radove sa platforme „Research Gate”, niti da im je do savjetovano.

Svjedok Gorica Zorić je u bitnom kazala da je prof. dr Duško Bjelica putem elektronske pošte tražio da ga citira, da je sam slao svoje reference, da se nametao (o čemu je Vijeću priložila dokaz – prepisku putem elektronske pošte između prof. dr Bjelice i nje, od 02.02.2020. godine), da student nije mogao da položi ispit ako se tako ne postupa. Imala je osjećaj da su uputstva koja su dobijali naredbodavna. Uputstva da citira prof. dr Duška Bjelicu su joj davali i doc. dr Jovan Gardašević i doc. dr Bojan Mašanović.

Svjedok Dragan Baćović je u bitnom izjavio da se ne sjeća da je citiranje bilo obavezno, da je zadatke shvatao kao sredstvo u okviru nastavne metode koje je student dužan da izvrši, da citiranje nije bilo uslov za polaganje ispita ili za veću ocjenu, da prof. dr Duško Bjelica nije tražio da se isključivo on citira, da doc. dr Jovan Gardašević i doc. dr Bojan Mašanović nijesu vršili pritisak u vezi sa citiranjem. Kazao je da njegovi radovi većinom sadrže citate profesora sa Fakulteta, te da procjenjuje da se najmanje polovina citata u njegovim radovima, odnosi na reference prof. Bjelice koji mu je bio predmetni nastavnik. U početku je citirao domaće autore, zatim kako mu se znanje engleskog popravljalo, počeo da se poziva i na strane autore. Na njegovom „Research Gate” nalogu nalaze se njegovi radovi i domaći zadaci. Studenti su bili dobili uputstvo da otvore „Research Gate” nalog, ali se ne sjeća da su dobili zadatak da nalog izbrišu. Nalog je i dalje aktivan.

Svjedok Pavle Malović je u bitnom kazao da se citiranje vršilo u okviru zadataka u kojima se vježbalo citiranje po APA standardu, da ima „Research Gate” nalog i da je redovno postavljao svoje radove, ali da ih nije brisao. Smatra da ne postoji njegov rad koji ne sadrži citat prof. dr Duška Bjelice i da je to logično pošto su obrađivali materiju iz oblasti prof. dr Duška Bjelice, iako je i od drugih nastavnika dobijao zadatke.

Svjedok doc. dr Bojan Mašanović je u bitnom tvrdio da se u određenim porukama, upućenim studentima putem elektronske pošte, nije ophodio primjereno akademskom načinu konverzacije, međutim greške u komunikaciji sa studentima je pripisao tadašnjem neiskustvu. Tvrdio je da je u svemu postupao po nalogu prof. dr Duška Bjelice i da tako postupa od početka njegovog angažovanja na Fakultetu. Između ostalog, zadatke koje je prosljeđivao studentima od predmetnog nastavnika, prof. dr Bjelice, bili su i zadaci da otvore nalog i objave radove, i da je on obučavao studente za to i za zadatak kojim je traženo da urade pregled literature. Nije tražio od studenata da brišu radove sa platforme „Research Gate”. Kazao je da poruke koje je upućivao nije upućivao u naredbodavnom, već u savjetodavnom smislu. Tvrdio je da niko od studenata nije trpio negativne posljedice ako ne bi citirao prof. dr Duška Bjelicu, ali da im je uvijek traženo da ga citiraju (prof. Bjelicu), kada su koristili njegovu literaturu. Studenti, kod prof. dr Bjelice, nijesu dobijali bodove za domaće radove, već je cilj zadataka bio da studenti nauče APA standard i primijene ga pri pisanju radova koji su objavljeni, a njihovo znanje se vrednovalo na završnom ispitu, prilikom koga je student dobijao bodove za ukupan ispit. Smatrao je da prof. dr Duško

Bjelica nije mogao da ostvari materijalnu korist od postupanja studenata, s obzirom da je Univerzitet nagrađivao citate u „SCOPUS” i „WOS” platformi, ali da jeste mogao u nekom dijelu da ostvari nematerijalnu korist. Od studenata je traženo da otvore naloge na „Research Gate” nalogu i postavljaju radove na toj platformi, kako bi radovi bili dostupni svima i lakše pregledni za program kojim se vrši provjera na plagijat.

Svjedok doc. dr Jovan Gardašević je u bitnom tvrdio da je u svemu postupao po nalogu prof. dr Duška Bjelice i da je takvo postupanje dužnost kvalitetnog asistenta. Smatrao je da u porukama, koje je upućivao studentima putem elektronske pošte – da u svakom radu i svakom zadatku, obavezno koriste bibliografiju prof. dr Bjelice, iako mogu da se tumače kao primoravanje, ne vidi ništa neetično, jer studenti na predmetu koji predaje prof. dr Duško Bjelica koriste njegovu literaturu, da je poznato da prof. dr Bjelica ima zavidan broj bibliografskih referenci, da daje zadatke koji se odnose na njegovu literaturu. Stoga, prema njegovom mišljenju, prirodno je da je profesor zadavao zadatke koji se odnose na njegove bibliografske jedinice i da uče da pišu radove i da znaju kako se naučni radovi citiraju, da znaju APA standard. Nije bio siguran da li se literatura prof. dr Duška Bjelice nalazi u ECTS katalogu predmeta, međutim da u mnogim predmetima postoje zadaci koji se ne odnose na literaturu iz ECTS kataloga, a koji zadaci se daju studentima da bi proširili svoje znanje u okviru izrade domaćeg zadatka ili seminarskog rada. Nije davao uputstva studentima da otvaraju naloge na „Research Gate” platformi. Smatrao je da se studentima nije obraćao naredbodavno, već kulturno, i da je samo izvršavao zadatak koji mu je povjerio prof. dr Duško Bjelica, odnosno zadatak da pošalje mejl sa određenim uputstvima i informacijama. Studenti su bili dužni da obavezno uvrste literaturu koju im je poslao, da je i on sam prošao isti taj put koji su navedeni studenti prošli, te da je zahvaljujući tome postigao da ima 35 radova u bazi „Web of Science”. Kazao je da ima „Google Scholar” nalog, ali da ga je zaštitio da ne bude vidan za javnost da bi izbjegao negativne navode po štampi, a da ima i „Research Gate” nalog i da je taj nalog javan. Smatrao je da prof. dr Duško Bjelica nije mogao da ostvari materijalnu korist od toga što su ga studenti citirali.

Među učesnicima u postupku nije sporno: da su nastavnici i studenti razmjenjivali prepisku koja je NVO CG priložila uz inicijativu za pokretanje postupka; da su doc. dr Jovan Gardašević i doc. dr Bojan Mašanović postupali po nalogu i uputstvima predmetnog nastavnika, prof. dr Duška Bjelice; da je doc. dr Jovan Gardašević 09.12.2017. godine studentima uputio poruku putem elek. pošte u kome nalaže studentima da „...u svakom zadatku i u svakom pisanom radu koji budete imali kod prof. dr Duška Bjelice, obavezno u popisu literature uvrstite njegovu bibliografiju koju vam šaljem u prilogu ovog emaila...”; da je doc. dr Bojan Mašanović 16.12.2018. godine uputio sljedeći zahtjev studentkinji, Mileni Mitrović „...I nadji nacin da ubacis koji citat profesora Bjelice, ako ga ne nadjes nacin pomoci cu ti.”; da je prof. dr Duško Bjelica 09.12.2017. godine, studentkinji uputio poruku „POŠTOVANA KOLEGINICE NIJESAM U POPISU LITERATURE PRIMIJETIO NITI JEDNU JEDINU KNJIGU NITI RAD PROF. DR BJELICE”; da je prof. dr Duško Bjelica studentima uputio poruku putem elek. pošte koja je

sadržala i sledeće iskaze: „...Ima radova de se ama baš ni jedna knjiga ili rad vašeg profesora ne pominju...Oni koji nijesu ispoštovali uputstva ovom prilikom ću isto naznačiti prilikom ocjena domaćih zadataka putem osvojenih bodova”; da se domaći zadaci nijesu bodovali; da se zadatak koji je prof. dr Duško Bjelica uputio studentima 13.11.2019. godine (da pronađu sve članke od 2003. godine, od kada je počeo da izlazi časopis „Sport Mont“, na kojima su Duško Bjelica, Jovan Gardašević, Stevo Popović i Bojan Mašanović bili autori ili koautori i da ih poslože po APA standardu) nije nalazio u kurikulumu predmeta Teorija mjerenja u kineziologiji.

Uvidom u spise predmeta Vijeće je utvrdilo da je prof. dr Duško Bjelica ostvario korist time što su ga studenti citirali, odnosno koristili reference u vezi sa literaturom čiji je on autor ili jedan od autora. Materijalnu korist je ostvario, najmanje jednom, jednokratnom novčanom nagradom u vrijednosti dvadeset obračunskih vrijednosti koeficijenta za ostale ekvivalentne aktivnosti za poseban doprinos razvoju, a posebno međunarodnom pozicioniranju Univerziteta, Odlukom rektora br. 01-3767/1-1 od 12.12.2019. godine. Navedena odluka je obrazložena na sljedeći način: „Prof. dr Dušku Bjelici, nagrada se dodjeljuje da za postignute rezultate za ostvareni broj citata i publikovane radove u časopisima na SCI/SCIE listama tokom 2019. godine, kojima je kandidat doprinio povećanju vidljivosti naučno-istraživačkih aktivnosti na Univerzitetu Crne Gore. U prethodnoj godini prof. Bjelica je ostvario preko 2900 citata zabilježenih od strane Google Scholar-a, odnosno blizu 600 citata ostvarenih u Scopusu, čime je značajno doprinio povećanju vidljivosti naučno-istraživačke aktivnosti na Univerzitetu Crne Gore, a autor je i dva rada na SCI/SCIE listi”. Na navedeni broj citata u „Google Scholar” bazi podataka morao je da utiče i broj citata studenata čiji su radovi objavljeni na „Research Gate” platformi, jer kako je opštepoznato, i prema samom kazivanju prof. dr Duška Bjelice, u ovoj bazi podataka „...se sakupljaju podaci bez bilo kakve evaluacije, odnosno u njoj se nalazi sve što je objavljeno na internetu, nekad i čak i što se ne smatra naučnim radom (diplomski radovi i sl.)”. Takođe, u obrazloženju označene odluke rektora, navedeno je da se nagrada prvonagrađenom zaposlenom, prof. dr Ljubiši Stankoviću, dodjeljuje, između ostalog, i zbog „...preko 670 citata zabilježenih od strane Google Scholar-a...”, što ukazuje na to da je broj citata na toj platformi bio jedan od opredjeljujućih razloga za donošenje te odluke. Na značaj citata iz navedene baze podataka za donošenje Odluke rektora ukazuje i činjenica da je prof. dr Duško Bjelica još dva puta, pojedinačno, nagrađivan zbog nekih od razloga koji su predstavljali i razloge za donošenje označene odluke rektora: Odlukom predsjednice Naučnog odbora, br. 01/8-63/1-1 od 27.01.2020. godine („...za ukupnu citiranost radova u WOS-u, za više od 40 citata za 2019. godinu”), koji citati obuhvataju citate u SCI/SCIE listama i Odlukom predsjednice Naučnog odbora, neoznačenog broja i datuma (za „...citiranost radova po SCOPUSu koja iznosi više od 40 citata za 2019. godinu...”). Dakle, osim citata iz SCI/SCIE lista i citiranosti radova po „SCOPUS” bazi, za koje je prof. dr Duško Bjelica pojedinačno nagrađen, Odluka rektora, br. 01-3767/1-1 od 12.12.2019. godine, donijeta je zbog preko 2900 citata zabilježenih u bazi „Google Scholar” i publikovanja dva rada na SCI/SCIE listama. Nematerijalnu korist prof. dr Duško Bjelica je stekao time što mu je ugled uvećan pronosjenjem dobrog glasa o njemu i isticanjem njegovih postignuća

u vezi sa brojem citata u navedenoj bazi, koji su objavljeni u više medija u zemlji i inostranstvu („Google Scholar: Profesor Bjelica na prvom mjestu u svijetu po broju citiranosti”, dnevni list Pobjeda od 10.12.2019. godine; i „U samom svetskom vrhu”, naučni časopis Nova Galaksija, <https://galaksijanova.rs/u-samom-svetskom-vrhu-2/> i dr.).

Vijeće je cijeno proporciju između prava nastavnog osoblja na slobodu nastave kao primarne vrijednosti univerzitetskog života (član 1 stav 1 Kodeksa); prava na akademsku slobodu (član 1 stav 9); prava na profesionalnu slobodu (član 1 stav 10); slobodu naučno-istraživačkog i nastavnog rada (član 1 stav 14); prava na razvoj originalnog metoda istraživanja i sopstveni stil predavanja (član 1 stav 18); sa jedne strane, i obaveze da akademsko osoblje poštuje etička načela u uvijek i isključivo u interesu Univerziteta Crne Gore, kao i studenata i svih ostalih lica sa kojima saraduju (član 5 Osnovnih odredbi); obaveze akademskog osoblja da podstiče izvrsnost kao zajedničkog dobra univerzitetske i društvene zajednice u cjelini (član 1 stav 2); obaveze akademskog osoblja da se vode principima slobode naučnog i umjetničkog stvaralaštva u duhu odgovornog, objektivnog i poštenog traganja za istinom, te sticanja i prenošenja znanja (član 1 stav 4); neprihvatljivosti bilo koje vrsta djelovanja (zloupotreba pozicije autoriteta i sl.) u cilju stvaranja povlašćene pozicije pojedinaca ili grupe na štetu profesionalnih kriterijuma (član 1 stav 5); neprihvatljivosti pojava i ponašanja u okviru univerzitetske zajednice, u nastavi i profesionalnom radu: korupcije, diskriminacije, uznemiravanja, sukoba interesa, nelojalnosti, neodgovornosti itd. (član 1 stav 6); obaveze akademskog osoblja da se ponaša po načelima akademske slobode, etičke i intelektualne odgovornosti, njeguje vrijednosti raznovrsnog mišljenja, sistematske sumnje i lične inicijative (član 1 stav 9); dužnosti akademskih građana da unapređuju sopstvena znanja i vlastite kompetencije, razvijaju i podstiču kritičku misao, uzdižu akademske slobode i slobodu duha, pravično koriste, šire i prenose znanja i u svakom drugom pogledu ispoljavaju intelektualno poštenje; (član 1 stav 11); posebnu dužnost akademskog osoblja da promovise uslove slobodnog duha (član 1 stav 13); dužnost akademskog osoblja da čuva slobodu naučno-istraživačkog i nastavnog rada i štiti čast svog poziva i obavezu da ne smije zloupotrebljavati autoritet svoje profesije radi ostvarivanja ličnih interesa (član 1 stav 14), dužnost akademskog osoblja da promovise humanističke principe, razvija intelektualne vještine, podržava razvoj tolerancije i otvorenosti i podstiče profesionalnu radoznalost. Javni interes ne smije biti ugrožen ili kompromitovan pojedinačnim ličnim interesom (član 1 stav 16); pravo studenata da uživaju punu ljudsku i intelektualnu slobodu (član 2 stav 1); odgovornost akademskog osoblja da doprinese intelektualnom razvoju studenata i usvajanju znanja (član 2 stav 2); dužnost akademskog i drugog osoblja da poštuje dostojanstvo studenata (član 2 stav 5); dužnost akademskog osoblja da ne smije uslovljavati ispunjenje nastavnih obaveza studenata i polaganje ispita ucjenama i drugim iznudama (član 2 stav 16); dužnost akademskog osoblja da ne smije posredno ili neposredno iskorišćavati, zloupotrebljavati, ucjenjivati i diskriminisati studente, niti se prema njima ponašati na nedoličan ili drugi način koji vrijeđa njihovo dostojanstvo (član 2 stav 18); obavezu pripadnika akademskog osoblja da njeguju kolegijalne odnose zasnovane na međusobnom uvažavanju, kulturi komunikacije, poštovanju ljudskog

dostojanstva i razumijevanju, vodeći računa o zajedničkim akademskim vrijednostima (član 3 stav 1); dužnost akademskog osoblja da poštuje lično i profesionalno dostojanstvo svih zaposlenih na Univerzitetu (član 3 stav 5); dužnost akademskog osoblja da poštuje i brani stvaralačku slobodu saradnika (član 3 stav 6); da ucjene, pritisci, korupcija i drugi oblici nečasnog uticanja na kršenje stručnih kriterijuma i standarda u obavljanju akademskih poslova predstavljaju najgrublju povredu pravila akademskog ponašanja (član 4 stav 6) i da su temeljne vrijednosti za koje se Univerzitet zalaže: poštenje, akademska sloboda i odgovornost, izvrsnost, međusobno uvažavanje i ljudsko dostojanstvo, odgovornost ustanove i univerzitetskih jedinica (član 5 stav 3), sa druge strane. Iako nastavnik ima pravo na profesionalnu i slobodu naučno-istraživačkog i nastavnog rada i pravo na razvoj originalnog metoda istraživanja i sopstveni stil predavanja, Vijeće je cijeno da je, neposrednim postupanjem i davanjem naloga i uputstava drugima za njihove radnje, lice protiv koga je pokrenut postupak prekršilo Etički kodeks Univerziteta Crne Gore. Iz izjašnjenja prof. Bjelice, se vidi da on zna na koji način platforma „Google Scholar” funkcioniše, i pristaje na, po njega pozitivne u materijalnom i nematerijalnom, posljedice, štaviše, posredno i neposredno, vrši uticaj na studente da postupaju u smjeru povećanja broja citata. Takođe, imenovani se u predmetnom postupanju nije vodio prvenstveno interesom Univerziteta i studenata, jer nije podsticao studente da naučnu radoznalost, slobodu duha i ličnu inicijativu u sticanju najšireg opsega znanja i postizanje izvrsnosti i u oblastima koji prevazilazi najužu oblast ekspertize i interesovanja predmetnog profesora. Iz prepiske nastavnika i studenata se vidi da su studenti usmjeravani i navođeni na usku oblast u okviru predmetne materije i na samo neke od naučnih metoda, koji nisu bili ni usklađeni sa kurikulumom predmeta (gdje je postojala mogućnost da se studenti nauče svim standardima citiranja, usko su usmjeravani na jedan, APA standard; gdje je postojao širok opseg materije za istraživanje studenata i podsticanje njihove naučne radoznalosti, uticano je na studente da isključivo izrađuju radove iz oblasti ekspertize predmetnog nastavnika i uskog kruga lica; prelazi se preko pitanja studenata i dostavljaju im se gotova rješenja od strane nastavnika, čime se ne podstiče izvrsnost, već servilnost). Iz navedene prepiske nastavnika i studenta Vijeće utvrđuje da su nastavnici, služeći se svojim autoritetom, vršili uticaj na studente koja lica će da citiraju, što je imalo za ishod da ti pojedinci dođu u povlašćen položaj, najmanje u bazi „Google Scholar”, na štetu profesionalnih kriterijuma (na spiskovima autora i referenci se ne nalaze ni autori prema čijim udžbenicima se vršila nastava iz određenih predmeta), što je u suprotnosti sa intelektualnom odgovornošću i intelektualnim poštenjem nastavnika. Na ovaj način došlo je do uticanja na lično ostvarenje koristi imenovanog, i nelojalnosti prema drugim kolegama iz iste ili srodnih oblasti, a ugrožen je javni interes društva da obrazuje izvrsne akademske građane, a da naučni radovi proizvode korist za cijelu zajednicu. Vijeće je ispitalo nastavnike u vezi sa načinom njihove komunikacije putem prepiske sa studentima. Vijeće je smatralo da su obrazloženja nastavnika za takvu komunikaciju neprihvatljiva. Poruke nastavnika upućene studentima putem elektronske pošte su *prima facie* gramatički neispravne i neprikladne u toj mjeri da se njima dovelo do toga, da većina prepiske između nastavnika i studenta, osim što je lišena osnovnih pravila gramatike, stvara utisak da se studenti iznuđuju da postupe kako su im nastavnici naložili. Dojam iznude

pojačava i sugestija studentima da će na njihovu konačnu ocjenu uticati ocjena domaćeg rada. Sve navedene radnje dovode do zaključka da su studenti posredno iskorišćeni za ostvarenje koristi lica protiv koga je pokrenut postupak, kao i drugog uskog kruga lica na koje je ranije ukazano. Određeni studenti su u vrijeme kada je vršen uticaj na njih, na gore opisan način, bili u radnom odnosu na Univerzitetu Crne Gore u svojstvu saradnika, pa su nastavnici bili dužni da prema njima postupaju i sa stepenom uvažavanja koji su zaposleni dužni da iskazuju prema kolegama, i da brane njihovu stvaralačku slobodu, na šta ih imperativno obavezuje i Etički kodeks. Iz iskaza svjedoka, doc. dr Jovana Gardaševića, zaključuje se da je takav metod nastave i komunikacije primjenjivan u produženom trajanju.

Pažljivom i savjesnom ocjenom svih provedenih dokaza, pojedinačno i u njihovoj međusobnoj povezanosti, dovodeći ih u vezu sa navodima iz Prijedloga i odbranom lica protiv koga je pokrenut postupak, Vijeće je, na nesumnjiv način, utvrdilo da je lice protiv koga je pokrenut postupak počinilo povrede Etičkog kodeksa Univerziteta Crne Gore.

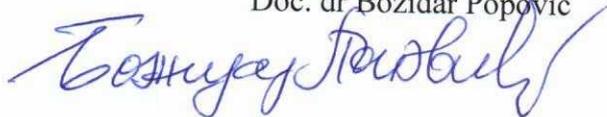
Prilikom odlučivanja o izricanju mjere za povrede Etičkog kodeksa, Vijeće je cijenilo sve okolnosti od kojih zavisi vrsta mjere koju će izreći, pa je kao olakšavajuću okolnost imalo u vidu činjenicu da protiv prof. dr Duška Bjelice ranije nijesu vođeni postupci za utvrđivanje povreda Etičkog kodeksa, dok je kao otežavajuću okolnost cijenilo težinu povreda Etičkog kodeksa, koje se ogledaju u posljedicama koje su nastupile, kao i činjenicu da je lice čija je odgovornost utvrđena osim, prethodno, funkcije dekana Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje, obavljalo i druge važne funkcije na Univerzitetu Crne Gore, kao što su Predsjednik Upravnog odbora Univerziteta Crne Gore, član Senata Univerziteta Crne Gore, član Odbora za doktorske studije Univerziteta Crne Gore, čime je u najvećoj mjeri narušen ugled Univerziteta Crne Gore i univerzitetska tradicija koja se zaniva na rezultatima koji su postignuti naučnom objektivnošću i moralnom vjerodostojnošću.

Shodno utvrđenim činjenicama, a imajući u vidu sve navedene okolnosti, Vijeće je licu protiv koga je pokrenut postupak, prof. dr Dušku Bjelici, izreklo mjeru – **javna osuda, sa objavljivanjem u „Biltenu Univerziteta Crne Gore”**.

PRAVNA POUKA: Protiv ovog rješenja Etičkog odbora može se podnijeti prigovor Senatu u roku od 15 dana od dana dostavljanja rješenja.

PREDSJEDNIK VIJEĆA ETIČKOG ODBORA

Doc. dr Božidar Popović

Dostavljeno:

- NVO „Centar za građansko obrazovanje”;
- prof. dr Dušku Bjelici;
- Etičkom odboru Univerziteta Crne Gore;
- u spise predmeta; i
- a/a.